

~~PIV 56~~

~~PIV 56~~

Кушев

25215

Рис Ср III 378 .1

С Л О В А ,

КОЈА СУ ПРИЛИКОМ СВЕЧАНЕ ИНШТАЛАЦИЈЕ

ЊЕГОВОГ ВИСОКОРОДИЈА ГОСПОДИНА

СВЕТОЗАРА КУШЕВИЋА,

КАО

ВЕЛИКОГ ЖУПАНА СРЕМА,

У ВУКОВАРУ НА ГЛАВНОЈ СКУПШТИНИ

ДАНА ^{30. новембра} ~~12. децембра~~ 1861. г.

Д Р Ж А Н А .

Q

Др Ж. Светозар Кушевић

У НОВОМ САДУ,

Брзотиском епископске печатње.

1862.

2212

2212

LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

1922

С Л О В О,

које је Његова пресветлост господин Светозар Кушевић, витез реда Фрање Јосипа, као велики жупан сл. жупаније сремске приликом инсталације своје дана ^{30 новембра}_{12. децембра} 1861. у жупаниској главној скупштини у Вуковару говорио.

Славна Скупштина,

Високопочитајема, дична и ошмјена Господо!

На срдачни позив ваш ево ме у средини вашој, да изразим она чувства, којима је душа моја препуњена, и да заузмем мјесто на челу славне жупаније Сремске, — но прије него то учиним, надлежи ми дужност изразити мисли, које ће ми на невој овој путањи дјелатности моје за управу служити:

Милост Божија, која удесом народа и поједини лица управља, улила је у благо срце премилостивог нашег монарха мисао, да приликом промјене, за управу ове жупаније одређеног достоинственика, дичному народу нашем, и овој свагда свому владару вјерној провинцији подпуно своје повјерење поклони, и сјајно докаже, да многе и славне заслуге народа нашег пристojно уважава и цјени, и зато је, држим, премилостиво изабрао маленкост моју, да тако на чело дични Сремски соколова, отијене части народа нашег, и Богом благословеног негда славног принцијата овог стави човека, који је лист горе ваше, — који праведне тежње свог милог рода више свега цјени, — који је приправан, ако то срећа народа и благостање нашег отечества захтјева, и живот свој жртвовати, те тако у мене стављеном највишем повјерењу, и праведном очекивању народа, задовољити и одговорити.

Сматрајући дакле с' тога гледишта данашњу свечаност и то као признање живља и заслуга народњи, држим да нам благодарним ваља бити провидјенију Божијему, затим милости Његовог ц. кр. и апостолског Величества витешког краља и великог војводе нашег, који поступком овим народњем напредку и развиту бољу будућност обећаје, и основ срећнијем дјелању учвршћује.

Зато славни народе, нека је слава за ову намјеру премилостивому владару нашем, о кога сам љубави прам многозаслужног народа нашег ја подпуно увјерен, који ће наше народне и уставне институције свагда бранити, који ће све праведне наше жеље, ако не уједанпут, а оно по обстојатељствима времена испунити и нас по заслуги утјешити, пак и дичном Србству на радост свечано завјештану и драгоцјеном крви заслужену војводину опет уживотворити! и зато нека га милостиви Бог срећна и здрава са свом прејасном обитељи хабсбуржком премлога љета поживи, — нека нас до оне славе води, коју положеније простране и велике царевине аустријанске заслужује, и која и народима славјанским бољу и срећнију будућност обриче.

Живио!!! —

Ја ево дакле по овом предговору заузимљем мјесто оно, на коме су многи и славни предшественици мои, красне си заслуге стекли, пак и исто са своима својствама украшавали, и зато мили народе, ја би са страхом на мјесто ово сједао, кад се у Твоју љубав и моћну подпору уздао неби, када надежду имао неби, да ће ми приврженост Твоја тешки мој задатак олакшати, и да нећеш Ти сјајност предшественика мои повјерењем Твоим замјенити.

Зато, мили народе, прими од данас свесрдно за управитеља свога онога, који ти место високог и сјајног имена, место извоничајни заслуга и особите виспрености ума, место блага и богатства доноси срце чистим млеком србским задано, и искреним духом славјанским задахнуто, поштену душу, своје роду сасвим оддану, прими свесрдно онога, који има само једну и то најтоплију жељу, да свој род славјански срећним види, и благостање своје домовине по могућству слаби свој сила унапреди, имај подпуно повјерење у твој жупану, пак увјерен буди, да ћу Те и пред високим престоном краљевским и на сваком мјесту срдечно и својски, а и с' успјехом само онда заступати моћи, ако споразумно, умјерено и са сједињенима силама радили и напредовали будемо.

Што се задатка нашега наспрама цјелокупној царевини вообште, и наспрама миле домовине и народа нашег воособ тиче, дужност ми је, да се прије, — нег се светом заклетвом завјерим, да ћу дужности моје савјестно испуњавати и права наша штитити и бранити, — моје мњење пред лицем славне ове скупштине том намјером изразити, да поступком тим необходимо потребно споразумљење унапредим, — и зато мислим, да тежња наша у обзиру обште политике тамо смјерати мора, да царевину аустријску силну и крешку уздржимо, јер је то по рјечма једног од најславнији Славјана, европејска потреба, те да би Славјани, кад аустрије било неби у свому интересу такву створити морали — тоћемо ми пако само тим постићи, ако се мирним и легалним начином на пољу уставности развијали будемо, на противћемо пако радити, ако без обзира на све оно насртали будемо, што нам се у први час и то с' гледишта нашег недопадне, — повод и сљедства таковог поступка, имамо у прекодунавским сусједима који се за сада благодати самоуправе својом кривњом и уставности лишавају! — Моје је зато мњење, да се ми на подјељеном нам уставном основу макар и лакше, али тим сигурније развијамо, остављајући свемогућему времену, да сва она испуни, за којима народ тежи, што ће при уздржању светог палладиума жупанијске наше самоуправе лако сљедовати, држимо се ми строго наши граница, и очекујмо да нам земаљски сабор главне черте јавнога живота легалним путем придонесе и устрои, који је у најновије врјеме чрез највиши решкрипт краљевски многим главним жељама народа и земље задовољио, а и наше домородне, средоточна и земаљска висока влада посведочиле су, да су приправне жељама народа задовољити, и праведне тежње заступити, на ове нам се дакле ваља с' поуздањем ослонити и од њи подпору изгледати.

Што се интереса нашег воособ тиче, држим, да ћемо ми тај најбољма унапредити, ако ми о тому свом снагом и душевно настојали будемо, да наш народни живаљ и у великој Аустрији, и пространој Европи, оно мјесто заузме, које му по Богу и природи припада, а то ћемо само онда постићи, када сваки и цјеле наше домовине син прави понос народњи у своим грудма сјећао, и затим тежио буде, да се дична народност наша проти свакому насртају обезбједи! —

Најглавнији нека нам је задатак домаће наше политике, троједну нашу краљевину и посестриму јој војводину напредну, душевно развијену и љубави братском учвршћену видети! Смерајмо на међусобно споразумљење Србаља и Хрвата, који су најближе гране једног, и једнокрвног народа Славјанског, кога је будућност славна.

У обзиру посебног мог задатка свечано обећајем, даћу се горенаведени начела у обште држати, а воособ надлежеће ми дужности совјестно испуњавати, те тако настојавати, да се дух народњи и уставни у повјереном ми подручју чим чвршће развија, те народности нашој и изван домовине дужна признателност прибави, — ја ћу особито моје вниманије обратити светињи народа нашега, а то су свете цркве и задужбине обојег вјероисповедања, које ћу ја и радостно и својски већ и из тога обзира чувати и бранити, јер су основ чудоревности и морала, јер су утјеха и по-

нос човечанства, а полуга вјечног блаженства, к' чему још додати морам, да са србског вида имам у тому и посебну дужност, спрам свети задужбина наши славни праотаца, спрам видими чертица православија нашег, будући је баш ово земља она, која у крилу својему чува дичне доказе славе, величине и јуначтва премилог народа нашег, по којима је ова славна негда деспотовина србска драгоцјеном крвљу напојена, те плодносном, богатом и срећном учињена. Тима дакле дичним останцима дивне успомене и светом прау њиовом клањам се ја дубоко, и из дна душе моје желим, да дух њиов нас сваког појединог обима и оживљава! —

Особита ће ми брига бити, да се изображење народње чим већма разпростре, и школе, које су једини темељ срећније будућности колико више могуће буде установе, а и зато, јер је само изображен народ кадар стечену слободу неговати и уздржати, затоћу се са дичним и многозаслужним нашим свештенством оби црква у споразумљење ставити, и о тому настојати, да рука руци помоћ, а обје лицу корист и слава буду!

Ја ћу надаље свагда тежити, да се прелазно ово време у обзиру јавне управе чим прије уредним службовањем замјени, и кроз то задатак мој и придруженог ми чиновничтва олакша, у погледу судбене струке настати ће по провидјенију високе наше владе до кои дан такова уредба која ће замршено стање на чисто извести, и народу Срема јемство к правди и уредному управљању те преважне струке пружити, а ја ћу осим тога особити позор судејству, у колико исти у административни дјелокруг засјеца, имати, те свом силом настојавати, да сваки од подчињени ми чиновника дужност и службу своју точно и савјестно на корист народа, ко их је своим повјерењем на то позвао, и кои у то име све терете сноси, извршава, а у случају ненадне потребе знаћу ја и строг бити, те народње интересе заступити.

При испуњивању моје дужности и наведени намјера, чврсто се надам, да ће ме високо и обште отмјено благородство нашег народа тим радостније подпомагати, будући је исто свагда крепка подпора сјајног владарског престола, дакле и јавне управе било, даће ме одлично наше свештенство, које је први и најкрепчији наставитељ повјереног си стада, подкренити, да ће ми дична и изображена интелигенција рука помоћи бити, да ће повјерењем народа украшени, и око мене скупљени магистрат жупаније унапредитељем и точним извршитељем виши прописа бити, да ће напоследку народ наш средством свои заступника на мјесту овом самном споразумно на обшту корист дјелати.

При закључењу овог поздрава још једанпут мили народе и витежка данас многобројно скупљена Господо, нека нам је обшти и главни задатак „међусобно повјерење и споразумљење“ јер то су крила, којима се обшта ствар штитити да, која ће нас у оне кругове носити, у којима се о судбини народа одлучује, која навале неправде и сумњичења узбијају. Господо и пријатељи будите увјерени, да вашег жупана при извршивању његови дужности нити корист лична, ните каква намјера посебна руководиће, него тежња, да у мене стављено повјерење премилостивог нашег цара и краља Фрање Јосипа I. у пуној мјери стечем, и благостање милог и красног нашег народа и Богом благословеног и дичног Срема унапредим.

Живио наш премили народ!

Живило наше мило отечество!

С Л О В О,

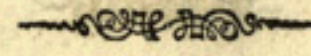
с којим је поздравио пресветлог господина врховног жупана сл. жупаније сремске, Светозара
Кушевића, приликом инсталације $\frac{12. \text{ дек.}}{30. \text{ нов.}}$ 1861. у Вуковару патриаршески повереник, архиман-
дрит гретежки Патрик Попескул.

Пресветли Господине!

Жеља врховне наше духовне власти, од које имам налог, овом приликом пресветлост вашу по-
здравити, искрена је жеља и свију нас, жеља је целе ове славне скупштине, жеља је сваког до-
бромислећег сажитеља сл. ове жупаније сремске, која је скопчана с најтоплиом молбом нашом: да
Бог свемилостиви излије богати благослов свој на пресветлост вашу! да продужи дјејателни живот
пресветлости ваше на много љета, да вам дарује повољно и постојано здравље, и да сугубо умно-
жи силе ваше пресветлости, — да можете дуго управљати са славном овом жупанијом, коју, по
високом налогу Његове Светости милостивог нашег господина патријарха Јосифа, са целим житељ-
ством, без сваке разлике народности и закона, пресветлости вашој крешко препоручујем, да упра-
вљате овом жупанијом дуго, — дуго и сретно, — сретно велим, ал и праведно, — праведно —
јер то је Богу мило и драго, то захтева од ваше пресветлости всепресветљејши и милостивјејши
наш краљ и велики војвода Србски Франц Јосип I., то очекује сваки сажитељ сл. ове жупаније,
томе се надамо ми сви; — зато пофторавамо жељу исту нашу, и наново молимо Бога, да пре-
светлост вашу на многа и премнога љета поживи! **Живио!!!** —

С Л О В О ,

које је високоблагородни господин редовни поджупан сл. жупаније сремске, др. Јован Субботић
после положене заклетве његове пресветлости уз предавање жупаниски знакова говорио.

Сад, кад Те је светиња присега са овом жупанијом тјсно скопчала и подпуно нашим учинила,
предаје Ти жупанија светиње своје на вјрно чување и снажну обрану.

Са овим кључем од писмохране, у којој се писменна приватних и јавних права налазе,
признаје Те жупанија за врховног чувара и бранитеља своих права, и нада се, да ћеш законом пра-
во свакога свето држати, а права жупаније у свако време и на сваком мјесту мужевно заступати.

Са овим кључем од благајнице предаје Ти жупанија имање своје да га чуваш, и у
реду држиш. Околности прошавших времена доведоше велику промјну у овом погледу: али покрај
милости великог Бога и превисоког владатеља нада се народ ове жупаније, да ће се за време
Твоје управе природно стање жупаније и у овом правцу повратити.

Овај печат био је од сто година и више свјдок и јемац онога, што је жупанија закљу-
чивала. Он је жупанији символ слободе савјтовања и самосталности у муниципалној управи. Он
је нама зламење муниципалног живота. Предајући га Теби, повјрава Ти жупанија окриље над
овим највећим своим светињама, да их по закону чуваш, браниш и одржаваш.

Најпослѣ

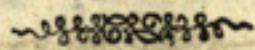
предаје Ти жупанија заставу, која њено име пред свјтом, и њену чест пред Богом и
људма представља. Сто година сијало се име ове жупаније у свјту; сто година блистала се чест
Срема у очима људи. Надамо се, и желимо, да се под Твојом управом име ове жупаније и већма
међу жупанијама прослави.

И тако Ти је жупанија предала, права, имање, живот и име, да их чуваш и браниш.

Прими их дакле пресветли велики жупане у вјрне Твоје руке, и чувај их као свети ама-
нет повјрене Ти ове дичне жупаније. —

С Л О В О ,

које је велики бележник господи Живон Кирјаковић при инсталацији говорио.

Највиша воља Његовог Величества премилостивог монарха и великог Војводе нашег, уважавајући редке врлине, као и верне заслуге народа србског подигла је Тебе високородни господине на високо ово достојанство великог жупана, на ком Те многобројно ово сбираније славног народа сремског са удивљењем и радости гледи, те у руке Твоје светло знамење жупаниски власти: барјак, печат и кључеве из руке првог поджупана предаје.

Какву и колику радост присуствије Твоје у средини славног овог сбиранија у срца Теби повереног народа сремског улива; јасни знаци велике те радости на лицу окружавајуће Те околине сјајно се изражују. Старо и младо, богато и убого, упрло је данас очи на Тебе, врли муже, у тој живој надежди, да ће са почетком високог Твог достојанства сунце боље будућности славној провинцији овој и целом роду србском огранути.

Неустречавам се искрено изповедити, да је снага моја и незнатна готовост говора мог мала и нејака прама величини врлина Твои, да би у стању био врлине Твоје речима изразити; а слабим себе осећам прама величини радости и надежде, коју народ сремски у прима своима данас осећа, да би у стању био тако изразити речи пронаћи, којима би обшта осећања и надежде на видик изнети могао. Зато врли муже, по урођеној благости својој извини слабост и маленкост моју, и дозволи ми, да барем од срца, и са оном искреношћу, која је славном народу сремском свагда својствена, у име његово, којег органом бити чест имам, неколико реди прословим.

Ја ћу ћутањем да прећем честито порекло племена Твог, које се из негдашње области просветитеља србског светог Саве, мајке Ерцеговине повлачи; — да неговорим о врлини, способности и редкој ревности Твојој, коју си у прераној младости Твојој на високим училиштима као ученик показивао; — излишно је да претресам поједине примере редког родољубија и старца за благостање народа србског, — доста је кад само овде наспоменем, да си Ти врли муже на позорије за народ наш у години 1848. баш у оно време неустрасиво изишао, кад се родољубију са опасности огледати ваљало. Сабори Угарски и Хрватски у год. 1848. на којима се борба смрти или живота била, и на којим обоим си послаником био, познали су мужество и пламтећу Твоју љубав за Славенство и род наш. Ти си између народа Србског и Хрватског у знатној тој години сретно посредовао. Први си Ти био, из којег је руке највише потврђење многог нам војводства и свете патријаршије наше народ србски у Карловци угледао. У Бечу служио си у високим царским службама, док у новије време ниси саветником високог хрватског намјестничтва постао, а најпосле и велико жупанство славне ове провинције достојно получио. Високо ово достојанство ниси због светлости племена добио; племе је твоје, ако се висина по заслуги предкова мерити може, мало и ниско; но дјела су твоја повјерење народа добила, а најмилостивији монарх наш по милости својој, духом времена унапређеној, уважио је поверење народа, те из средине народа нашег Тебе је нами поклатио.

Високо и светло достојнство ово у славној провинцији овој, негда престолним месту сла-
вни императора римски, скопчано је истина са тешким бременом, бригом и пожртвовањем; но
мужество, отважност, редка ревност и безпримерна вјерност прама највишем престолу, опасана
са помоћи верног сремског народа, прогониће свеколике препоне, нова ће се епоха у историји
провинцији овој отворити, тама и брига изчезну ће пред светилом правдољубија Твог, равно
мраку пред изходом сунца, и цео народ сремски једногласно одпојаће песму господњу „Сеј ден
јегоже сотвори Господ, возрадујемсја, и возвеселимсја воњ.“

Светло знамење високе жупаниске власти: барјак, печат и кључ нека тврдо у руци Твојој
стоје. Под барјаком овим Теби мили народ једне и друге цркве предводи, у братској љубави и
слоги на обшту славу нашу још већма утврди; а кључем овим отвори двери милог Теби Срема
Те своим очима завири и у најнижу и убогу колебу, да и убог зна, да је оца стекао, и да око
правде и за њега бди.

Високородни господине! До кои дан навршиће се пуна једна година дана, од кад је питање
војводства србског на ново отвореном пољу уставности предметом новог претресања ради стал-
нијег утврђења милог нам војводства постало. Пешта и Загреб бијаху до скоро места, на којима
се ствар бића и судбине наше само додирну, ал до данас све нерјешено остаде. Народ Србски с'
једне, и друге стране Дунава жељно очекује дан новог престројења војводства нашег, те је
упрео очи на славну ову провинцију од дана на дан очекујући, да се рјешителни кораци код
Њег. Величества учине, а народ сремски у новополученом достојнству твом сматра претечу милог
нам војводства, пак те моли и очекива од моћног посредовања Твог код Његовог Величества,
да се што скорије војводство обнови, и војводу свог у средини својој види.

За времена овог државног преобразовања и сремска ова провинција у доста запуштеном стању
налази се. Редовни судова још немамо. Потраживања бивши спаија над народом још нису израв-
нана и на чисто изведена. Школе нам још у пожелано стање доведене нису. Све ово, сви недо-
статци, све мане ове спасујућу и управљајућу руку Твоју изчекују. Но стан! нек потоне глас
жалбе у усти моји; дан је данас радости и весела, а не жалбе; дан надежде, а не очајања.

Тврдо смо ми уверени, да ће с' почетком достојнства Твог нова слава и срећа на цео на-
род наш обилно се разлити: те зато се једино Богу молимо, да Те милостиви Бог на срећу и
развитак ове домовине у повољном здрављу и доброј срећи много и дуго поживи. —

С Л О В О ,

које је Његова Пресветлост г. велики жупан закључујући ову свечаност, говорио.

По довршеном свечаном акту мога умјештења у велико-жупанско достојанство, надлежи ми дужност, то најприје Његовој Светости нашем обште љубљеном патријарху срдечно благодарити, који је именован своим овај акт увеличати и на мјесто себе инсталатора изаслати благоизволио, једно је само, што нам том приликом свима срца разтужује, а то је да Га тешка боља прејатствује, те Га неможемо лично у нашем кругу славити и моју му благодарност изразити, — надаље примите и ви пречестјејши господине Архимандрите, најсрдечнију моју благодарност на труду и приправности, којом сте се задатку данашњега дана подвргли, те ми овај дан, а и премили спомен отмјене и многозаслужне особе ваше незаборављеним учинили, и будите увјерени, да ћу се од срца радовати, ако срећан будем, да рјеч дјелма засвједочим, и препоруку Вашу у име наши светиња и премилог повјереног ми народа онако извршим, како то у души мојој осећам! —

Благородни и честити господине поджупане! и вама искрена захвалност на срдечном поздраву, а што се тиче предани ми аманета славне наше жупаније, уверени будите, да ја чувства о светињи њивој по вама изражена у пуној мјери дјелим, и зато ћу печат наш као адиђар драги пазити, Вама га пако овим враћам, да га, као и досада вјерно чувате, и по званичној својој дужности употребљавате, — кључе благајне подајте у оне повјерителне руке, које ће их ваљано и по очекивању обштинства чувати, и благајн такоу руководити, како ћемо из данашњег стања срећно испливати и благо се наше умложити!

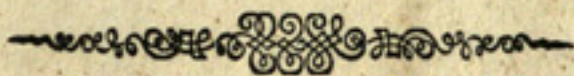
Под кључевима писмохране признајем и ја да се налазе докази славе народа нашега, да они склањају сведоке прошли година и догађаја, пак зато ћу и ја то наше хранилиште чувати и бранити, а кључе предајте опет лицу оному, које су их и до сада на обшту корист чувале. Овај пако знак славе и достојанства наше провинције, древни жупаниски барјак, нека нам буде штит уставности и олтар слободе, под којим ће мо се ми умјерено и легално на корист народа и домовине развијати, ја вам га дакле као такав знак за чување натраг враћам, и желим, да свете те аманете сједињеними силама чувамо, бранимо и тако негујемо, како ћемо задовољство високи власти и повјереног нам народа стећи.

Вама поглавити господине велики бележниче такође срдечна благодарност, на краснорјечију вашем и одлицију моје маленкости, Боже дај да се све благе намјере испуне и мила нам народност онако процвати, као што то ви, и сви прави родољуби желе!

Вама пако Господо, заступници поједини суеједни и нама високопочитајемој муниципија, истим начином искрена благодарност и моја срдечна признателност на одлицијама, која су ми

овом приликом указана, и за ваш толики труд, кои сте по овом незгодном времену положити изволели; увјерени будите, да ја то у души мојој пристојно цјеним, и зато вам још једном срдечна благодарност, коју у повратку дотичним областима саобштити изволите, истим начином примите и ви друга велецјењена Господо гости моју срдачну благодарност, на одличју, коим сте дан за ме свечани украсити усрдествовали.

Сад ћемо пако заказано савјетовање главне скупштине започети, затим милостивом Богу на срећно довршеном данашњем задатку у светим црквама обојег вјероисповједања топло благодарити.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P19C011378.1